

MUTRIKUKO HERRI-ALDIZKARIA
2019ko urtarila - 190. zenb.

DRONEEN ERABILERAZ

HILABETEA: URTARRILA

ZORRIXAK EDONUN

KALAPUTXI

SANTA ESKEA
IKASTOLAREN ALDE

GOIZEKO IZARRA IKASTOLA

Amal Ouaarda

amazigh etniako emakumea

BIZITZA HOBEAGO BATEN EGARRI

Igualatorioarekin eta
Osakidetzarekin
lan egiten dugu

Audioprotesista
egunero zentroan
Audiometriak doan

OPTIKA VITORIA

O P T I K A • A U D I F O N O A K

ERRIBERA 16 • 48700 ONDARROA • 946134138 • mvitoria@cnoo.es

UDAL
EUSKALTEGIAK
euskara klaseak - clases de euskera

ASPALDIKO!

EUSKARA

BERRIRO

ZURE

BIZITZAN.

www.udaleuskaltegiak.eus

DEBABE UDAL EUSKALTEGIA

MATRIKULALDIA ZABALIK

**Izena emateko epea
otsailaren 8ra arte**

*Etor zaitez eta
informazio guztia
emango dizugu*

**LUARDO ETXEA • Sabanaika aldapa 4
MUTRIKU**

Tel.: 943 60 30 94

udaleuskaltegia.mutriku@debabe.eus

ELGOIBAR: Kalebarren plaza, 2 - 943742731 • DEBA: Ifar kalea, 12 - 943192236
MUTRIKU: LUARDO ETXEA, Sabanaika aldapa, 4 - 943603094

Telefonoak

Osasuna

Larrialdia	943 46 11 11
Anbulatorioa	943 60 43 00
DYA zentrala	943 46 46 22
Mendaroko ospitala	943 03 28 00
Botikak	
Lasuen-Elezgarai	943 19 50 26
	626 61 13 92
Lon Apraiz	943 60 32 50
	630 05 50 97
Amaia Zalduegi	669 26 22 01
Hiart Burgoa	667 33 88 90
Etxeberria (Elgoibar)	943 74 01 40
Garitaonandia (Elgoibar)	943 74 11 77
Yudego (Elgoibar)	943 74 12 93
Barrenetxea-Etxeberria (Elgoibar)	943 74 12 77
Idoia Lafuente (Eibar)	943 25 44 10

Udala, zerbitzuak...

Udaletxea	943 60 32 44
Udaltzaingoa	943 60 70 48
	679 16 25 00
Gizarte Ongizatea	943 19 50 81
Anai Arte	943 60 34 10
Zaharren Egoitza	943 60 38 71
Eguneko Zentroa (Deba)	943 19 23 60
Turismo Bulegoa	943 60 33 78
Bake epaitegia	943 60 70 49
Kiroldegia	943 60 31 75
Liburutegia	943 60 41 82
Miruaiz pilotalekua	943 60 41 91
Ur Partzuergoa	902 30 22 22
Zakarrak eta traste zaharrak	943 70 07 99
Posta zerbitzua	943 60 30 44

Irakaskuntza

Goizeko Izarra Ikastola	943 60 36 75
San Miguel Ikastetxea	943 60 31 95
Mutrikuko Institutua	943 60 35 45
Udal Euskaltegia	943 60 30 94
Udal Musika Eskola	943 60 37 80
Haurreskola publikoa	943 60 41 19

Garraio zerbitzuak

ANSOLA taxia	638 67 23 83
ANTON taxia	666 22 19 99
XABI taxia	656 28 90 26
Lurraldebus	943 41 52 08
Pesa Autobusak	902 10 12 10
BizkaiBus	902 22 22 65
EuskoTren	902 54 32 10
Loiuko Aireportua	905 50 50 05

Bestelakoak

Parrokia	943 60 39 87
Bikario etxea	943 60 39 88
Santa Catalina eleiza	943 60 32 00

Maribel Urkiri Arruti

LAGUN

Lagun bat da askatasun osoa ematen dizun norbait, onartuko dizuna zaren modukoa izaten. *Jorge Bucay*

Nahi nuke, entzun nazazula, epaitu gabe

Nahi nuke, nitaz iritzia izan dezazula, aholkatu gabe

Nahi nuke, nitaz fida zaitezela, galdegin gabe

Nahi nuke, lagun nazazula, nitaz erabakirik hartu gabe

Nahi nuke, zaindu nazazula, ni baliogabetu gabe

Nahi nuke, begira nazazula, zeure asmoak niregan ezarri gabe

Nahi nuke, besarka nazazula, ito gabe

Nahi nuke, anima nazazula, bultzik egin gabe

Nahi nuke, eutsi nazazula, nitaz arduratu gabe

Nahi nuke, babes nazazula, gezurrik gabe

Nahi nuke, niregana hurreratzea, indarrez hartu gabe

Nahi nuke, ezagutu nazazula, atsekabetzen dizuten nire gauzak onartu dagizula eta ez zaitezela saiatu aldatzen

Utzi egidazu naizen modukoa izaten, zuk egiten baduzu guztia niregatik, inoiz ez dut ikasiko

Nahi dut, jakin dezazula, gaur, nirekin kontatu ahal duzula
BALDINTZARIK GABE

Kalaputxi irakurleen gutunak plazaratzen ditu. Datozen ordeen eta espazioak eskaintzen duen aukeraren barruan, moztu edo hurrengo hilerako laga ditzakegu. Gutunak izen abizenekin bidali: kalaputxi2001@gmail.com edota aldizkaria@kalaputxi.eus
Kalaputxi ez du bere gain hartzen aldizkarian hirugarrenek adierazitako esan-iritzien erantzukizunik.

Argitaratzailea **Karenka komunikazio elkarte**
Barrenkale 12, behe - 20830 Mutriku Tel. 635 748 393
 e-posta aldizkaria@kalaputxi.eus - kalaputxi2001@gmail.com
 web <http://www.kalaputxi.eus> Bloga www.kalaputxi.blogspot.com
 Laguntzaileak **Mutrikuko Udala** eta **Gipuzkoako Foru Aldundia**
 Kolaboratzaileak **Iñigo Andonegi, Josu Larrañaga**.
 Tirada **2.200 ale** Lege Gordailua **SS-787/01** ISSN **1579-4792**
 Inprimategia **EUSKALINPRI** Banaketa **Kalaputxi**

Kalaputxi Herri-Aldizkarixak
Erakunde hauen diru laguntza jasotzen du:

Mutrikuko Udala

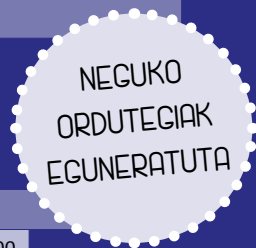

Gipuzkoako Foru Aldundia

astelehenetik ostiralera						
DB03 LEKEITIO-DONOSTIA						
Lekeitio	6:15	9:50	12:50	17:50	20:00	
Ondarroa	6:40	10:15	13:15	18:15	20:25	
Mutriku	6:45	10:20	13:20	18:20	20:30	
Donostia	7:55	11:30	14:30	19:30	---	Unibertsitatetik
DB03 DONOSTIA-LEKEITIO						
Donostia	8:00	11:00	14:30	18:00	20:30	Unibertsitatetik
Mutriku	8:50	11:50	15:25	18:50	21:20	
Lekeitio	9:35	12:35	16:10	19:35	22:05	
DB04 ONDARROA-MALLABIA						
Mutriku	7:15	orduro	20:15	21:25	22:15	22:45
Mendaro	7:50	orduro	20:50	22:05	22:50	22:55
Eibar	8:15	orduro	21:15	22:30	22:45	23:15
Mallabia	8:30	orduro	21:30	22:45	---	---
DB04 MALLABIA-ONDARROA						
Mallabia	6:00	6:45	orduro	20:45	21:25	22:05
Eibar	6:10	7:05	orduro	21:05	21:45	22:15
Mendaro	6:35	7:35	orduro	21:35	22:10	22:30
Mutriku	6:55	7:55	orduro	21:55	22:30	22:40
DB05 MUTRIKU-ZUMAIA						
Mutriku	6:25	9:25	11:25	13:25	16:25	18:25
Deba	6:40	9:40	11:40	13:40	16:40	18:40
Zumaia	7:10	10:10	12:10	14:10	17:10	19:10
DB05 ZUMAIA-MUTRIKU						
Zumaia	8:10	10:10	12:10	15:10	17:10	
Deba	8:40	10:40	12:40	15:40	17:40	
Deba	9:15	11:15	13:15	16:15	18:15	
Mutriku	9:25	11:25	13:25	16:25	18:25	
DB06 ONDARROA-SORALUZE						
Mutriku	8:45	10:45	12:45	14:45	17:45	19:45
Mendaro	9:15	11:15	13:15	15:15	18:15	20:15
Soraluze	9:40	11:40	13:40	15:40	18:40	20:40
DB06 SORALUZE-ONDARROA						
Soraluze	7:40	9:40	11:40	13:40	16:40	18:40
Elgoibar	7:45	9:45	11:45	13:45	16:45	18:45
Mendaro	8:00	10:00	12:00	14:00	17:00	19:00
Mutriku	8:20	10:20	12:20	14:20	17:20	19:20

larunbat, igande eta jai-egunak						
DB03 LEKEITIO-DONOSTIA						
Lekeitio	8:00	12:30	17:00	19:00		
Ondarroa	8:25	12:55	17:25	19:25		
Mutriku	8:30	13:00	17:30	19:30		
Donostia	9:40	14:10	18:40	20:40		
DB03 DONOSTIA-LEKEITIO						
Donostia	10:30	14:30	17:00	20:30	21:00	
Mutriku	11:20	15:20	17:50	21:20	21:50	
Lekeitio	12:05	16:05	18:35	22:05	22:35	
DB04 ONDARROA-MALLABIA						
Mutriku	7:15	8:15	orduro	20:15	21:25	22:15
Mendaro	7:45	8:45	orduro	20:45	22:05	22:20
Eibar	8:10	9:10	orduro	21:10	22:30	22:45
Mallabia	8:25	9:25	orduro	21:25	22:45	---
DB04 MALLABIA-ONDARROA						
Mallabia	6:50	7:45	orduro	21:45	19:45	
Eibar	7:00	8:00	orduro	22:00	20:00	
Mendaro	7:35	8:35	orduro	22:35	20:35	
Mutriku	7:55	8:55	orduro	22:55	20:55	
DB05 MUTRIKU-ZUMAIA						
Mutriku	8:25	10:25	12:25	14:25	16:25	18:25
Deba	8:40	10:40	12:40	14:40	16:40	18:40
Zumaia	9:10	11:10	13:10	15:10	17:10	19:10
DB05 ZUMAIA-MUTRIKU						
Zumaia	9:10	11:10	13:10	15:10	17:10	19:10
Deba	9:40	11:40	13:40	15:40	17:40	19:40
Deba	10:15	12:15	14:15	16:15	18:15	20:15
Mutriku	10:25	12:25	14:25	16:25	18:25	20:25
DB06 ONDARROA-SORALUZE						
Mutriku	9:45	11:45	13:45	17:45	19:45	21:45
Mendaro	10:20	12:20	14:20	18:20	20:20	22:20
Soraluze	10:40	12:40	14:40	18:40	20:40	22:40
DB06 SORALUZE-ONDARROA						
Soraluze	8:40	10:40	12:40	16:40	18:40	20:40
Elgoibar	8:45	10:45	12:45	16:45	18:45	20:45
Mendaro	9:00	12:00	13:00	17:00	19:00	21:00
Mutriku	9:20	12:20	13:20	17:20	19:20	21:20

Bilbo - DEBA - Donostia				Donostia - DEBA - Bilbo			
	Lehena A-O	Lehena L-I	Azkena egunero		Lehena A-O	Lehena L-I	Azkena egunero
Bilbo		7:00	20:00	Donostia	5:50	7:50	20:50
Eibar	6:14	7:14	21:14	Errekalde	5:59	7:59	20:59
Elgoibar	6:24	7:24	21:24	Orio	6:14	8:14	21:14
Mendaro	6:33	7:33	21:33	Zarautz	6:20	8:20	21:20
DEBA	6:44	7:44	21:44	Zumaia	6:29	8:29	21:29
Zumaia	7:00	8:00	22:00	DEBA	6:43	8:43	21:43
Zarautz	7:08	8:08	22:08	Mendaro	6:52	8:52	21:52
Orio	7:15	8:15	22:15	Elgoibar	7:01	9:01	22:01
Errekalde	7:29	9:29	22:29	Eibar	7:11	9:11	22:11
Donostia	7:38	9:38	22:38	Bilbo	8:20	10:20	23:20

ONDARROA - BILBO			BILBO - ONDARROA		
astelehenetik ostiralera			astelehenetik ostiralera		
	lehena	azkena		lehena	azkena
A3916 Ermuatik	5:40	19:40	A3916 Ermuatik	7:10	22:10
Mutrikutik irten: 6:25, 7:25, 15:25			Mutrikuraino: 14:10, 18:10, 20:10		
A3915 Durangotik	6:10	20:10	A3915 Durangotik	7:40	21:40
Ondarroatik Bilbora zuzenean: 6:30; 7:30			jai egunak		
jai egunak			A3916 Ermuatik	8:10	22:10
A3916 Ermuatik	6:40	20:40	A3915 Durangotik	8:40	21:40
A3915 Durangotik	7:10	20:10			

LEGEALDIA AMAITZEAR

2015-2019 legealdia amaitzeaz dela, Udalak, EAJk Berdeak eta Independentek taldearen babesarekin udal gobernu hartu zuenetik, egin duen ibilbidearen balorazioa egitea tokatzen da.

Hasteko esan nahi genuke, arestian aipatu moduan, oraindik orain harridura soinetik kendu ezinik gabiltzala, B+I koalizioak EAJi emaniko alkatetza dela-eta, gehiengo zuen indar politikoa oposiziara bidaliz.

Pentsa daiteke legealdi lasaia izan dela, gorabehera handirik gabe mutrikuarrak lasai bizi izan direlako azken lau urteetan. Koiuntura orokorrak ere lagundu du horretan eta, 2011-2015 legealdian krisialdi bortitzean bizi izan baginen, 2015-2019 legealdian ekaitzaren osteko barealdian bizi izan gara, besteak beste, udalaren egoera ekonomikoa aurreko udal-gobernuak onbidean jartzen asmatu zuelako.

Kontuak kontu, azken lau urteetako ibilbideaz esan nahi dugu, besteak beste, bost puntu nagusitan ez gaudela ados udalak erakutsitakoarekin.

Lehenik, azken urteetan egoera ekonomiko on orokorrak diru-baliabideak eman dizkio udalari, eta udal-gobernuak ez du jakin diru-sarrera horiek modu egokian kudeatzen, eta horrek dirua pilatzera eraman du, azken txanpan presaka gatzatzeko. Milioi bat euro baino gehiago pilatu ditu udalak eta gastatu ezinean ibili da, nahiz eta alderdion adostasuna izan hainbat proiektu bideratzeko. Oso gestio ahula!

Bigarrenik, udal-gobernuak gure herrian gainbehera etortzeko lehen sektorea baztertu izana aipatu behar dugu. Ematen zuen udala aurreko legealdian hasia zela beste erakunde batzuekin batera gure herrian itsasotik eta baserritik bizi nahi zutenentzako bidea irekitzen, baina legealdi honetan itxi

egin dira bide horiek, eta, gurean industriaren presentzia hutsaren hurrengo izanik, turismoari begira jarrita utzi du herria, eta horretan ere ahul. Ikusi besterik ez dago, adibidez, Kofradia zaharraren egoeraren kudeaketa.

Hirugarrenik, Gizarte ongizatearen arloan ere ikusten dugu udal-gobernuak ez duela nahikoa indar jarri mutrikuarrek pairatzen dituzten egoerak hobetzeko, adibidez, egoera prekarioan bizi diren hainbat adinduren, gazteren, alargunen, pentiodunen... bizimodua hobetzeko.

Laugarrenik, hirigintza arloan alderdien arteko adostasunak bilatu eta etorkizuneko Mutriku prestatzen hasteko zaharrituta dauden arau subsidiarioak berritzeko urratsik eman gabe, eskuak jausita geratu da, etorkizuneko Mutriku pentsatzeko herriaren ezaugarriak eta herritar guztien iritziak kontuan hartu eta prozesuaren gidari agertu gabe.

Azkenik, garrantzitsuenak: herritarrentzako informazioan eta herritarrekiko iritzi-trukean ezer gutxi egin du udal-gobernuak. Eta horretan ere ezin gu ados egon, gure ustez udala herritarrekiko hartu-eman etengabea egon beharko litzateke-elako. Eta gai garrantzitsuetan, etorkizunean herritarrentzako eragin handia izango duten gaietan parte hartze prozesuak abiatzea ere ona izango zen, baina horrelakorik ez da egon, EHBilduk eskatu arren EAJk eta Berdeak+Independentek inoiz ez direlako horren alde egon.

Horiek adierazita, mutrikuarrei agertu nahi diegu pena dela 2015-2019 aldia herriak gauza gehiago egin ez izana, hemendik eta maiatzeko hauteskundeak artean egiten diren azken lanez gain. Aukerak egon dira, baliabideak egon dira, ideiak egon dira, baina nahikoa egin al da?

Mutrikuko EHBildu

Ander Urrosolo Martinez,

"Droneen erabilpena gero eta ugariagoa izango da"

Urte batzuk badira droneen berri izan genuela. Teknologian aurrera pausoak etengabeak dira eta droneen munduan ere zer esanik ez. Gure jakin nahia asetzeko Anderrekin egotea bururatu zaigu eta gustura aritu gara.

Etiket eta umetatik datorkio Anderri argazki zaletasuna...

Etxean aita betidanik kamera zalea izan da, eta horrelako norbait begien aurrean edukitzeak izan du eragina, etxeko urak, badakizue. Argazki mundura begira hasi eta egungo ikus-entzunezkoetarako jauzia egitea denborarekin etorri zait.

Eta teknologia berriei ezin muzin egin...

Duela pare bat urtetik edo nabil droneekin, erabili ahal izateko baimena ere badaukat. Baimena lortzea ez da zaila, kotxeko karneta ateratzearen antzekoa. Jolas droneek ez dute baimen beharrik, hala ere arauak bete beharrekoak dira: altuera eta distantzia jakin batean maneiatu behar dira, norberak ikusteko moduan... aireportu inguruetan debekatuta dago droneekin ibiltzea.

Askok hitz egin da eta egingo da droneen inguruan. Kontu nahiko berria denez, araudiak ere egunero ari dira aldatzen eta gailu hauen erabilerari buruzko arauak ez dute etenik. Europako zenbait hiritan, Londres, Paris... aire erasoen aitzakian edo beldurrez oso neurri zorrotzak hartu izan dituzte.

Erabilpenak ere hamaika...

Bai, eta tresna baliotsuak izan daitezke droneak. Egun, eraikuntza munduan etxeko planoak egiteko erabiltzen dira, kostaldea zaintzeko, bideogintzan, kirol ekitaldietan, trafikoko poliziek ere erabiltzen dituzte... Une honetan suhiltzaile ikasketak egiten ari naiz eta arlo horretan ere oso baliagarria izan daitekeela sinisten dut... Denbora aurreratzeko eta segurtasuna bermatzeko balio dezake, beraz, ondorioetan ere izango du eragina, hala uste dut nik behintzat. Dronea ikus-entzunezkoak egiteko erabiltzen dut nik. Kamera bat du eta nire telefono mugikorretik maneiatzen dut. Kilo inguruko pisua du, arina, motxilan eramateko erosoa. Tresna azkarra da. GPSak ibilbidea markatzeaz gain, hainbat datu eta zehaztapen ere gordetzen ditu. Bateria agortzera doanean abisatzen du, adibidez, eta aireratu den lekura itzultzeko gaitasuna ere badu. Erraztasun asko erabilpen ugariarako.

txirritxa.com

SAR ZAITEZ GURE WEB ORRIAN ETA AURKI EZAZU PROMOZIO BEREZIAKI!

Tel. 946 832 600

Gardotza Industrildea, 3 > 48710 Berriatua > Bizkaia

Uzuri ELGOIBAR - DEBA
RPS 183/12 optika audio

DEBA, Ostolaza 7 - Tel. 943 19 21 92
ELGOIBAR, San Frantzisko 21 - Tel. 943740359

Eta mugak ere izango ditu...

Esanda bezala, etengabe eguneratzen doa araudia. Araudi honen barruan zehazten da noiz eta nola erabili daitekeen dronea. AESA (Estatuko Aireko Segurtasun Agentzia) kontrolatzen du aire eremua, beraz, lan profesionaletarako edo zerbait berezia egiteko berari eskatu behar zaio baimena derrigorrez. Gueuz ere ezin da dronerik erabili, baldintza jakin batzuen barruan ez bada. Herri barruan ere debekatuta dago, aipatutako AESAren baimenik gabe. Pertsona multzoen gainetik ere ezin da ibili, pertsonaren intimitateak babestuta egon behar du gainera, noski. Nire gomendioa baimena ateratzea da, eta hau egiten ez bada, behintzat, informatuta egotea droneak nola erabili behar diren jakiteko. Denean bezala, gidariak zenbat eta informazio eta kontu gehiago izan, hobe. Era berean esan, gailu hauek ez direla eurak bakarrik maneiatzen, pertsona bat dagoela horren atzean, beraz, arauak jakin eta kontuan izanda, arazoak minimizatzen direla. Gertatu zait behin edo behin, nonbaiten dronea hegaldatzea eta jendea beldurtzea, eta esan izan diet ez dela ezer gertatzen, tresna oso-oso azkarrek direla, eta denbora osoan informazio guztia daukagula telefonoaren pantailan. Aurrerapen guztiek bezala erabilpen ona izan dezake eta abantailak izan, baina gaizki erabiliz gero datoz arazoak.

Erostera joanez gero komeni ondo informatzea eta zertarako erabiliko dugun argi izatea: Jostailu bezala ibiltzeko edo modu profesionalean erabiltzeko. Kontuan izan, autoak bezala, edonoren eskura dagoela gaur egun horrelako aparatu bat erostea.

Baimena non ateratzen da?

Nik Loiuko aireportu zaharrean atera nuen, hegazkintza eskola batean. Nik oraingoz neure kontuetarako erabiltzen dut dronea eta pilotu baimena eduki arren legalak diren eremuetan ibiltzen naiz. Egunen batean lanarengatik edo beste zerbaitengatik beste eremuetan ibili beharko banu baimena eskatu beharko nuke.

Eta etorkizunera begira...

Ikusi ditugu jadanik horrelako gailuak pakete banaketa eta antzerakoak egiteko frogatu direla, adibidez. Nork daki, urte batzuetara, agian, taxiak ere airez ibiliko diren. Momentuan zaila ikusten dut legeak ez daudelako prestatuta horrelakoetarako, baina nork daki? Teknologia denbora gutxian pausu erraldoiak ematen dabil arlo honetan.

Lege berriak ezartzen duenez, drone bakoitzak matrikula txiki bat izan beharko du. Denek daukate serie zenbakia, baina horrez gain, matrikula edo plaka horretan norberaren datuak agertzea eskatzen dute, nire ustez, istripu bat gertatuz gero kontrol gehiago izateko.

Nire dronean adibidez, hegaldi erregistroa grabatuta gelditzen da beti. GPSan gelditzen da grabatuta nondik nora ibili den, ze altuera eta abiaduran egin duen hegan eta abar. Informazio hori autoritateak beharko balu hor agertzen da, mugikorrean, handik deskargatzeko. Oso-oso kontrolatuta dago eta arauak betez gero, ez dago beldurrik izateko arrazoirik.

Azkenengo KORRIKAn Debatik Ondarrurako tartea grabatu zenuen...

Korrika ari nintzen bitartean grabatu nuen. Izan ere, beste lege batek dioenaren arabera ezin da pilotatu mugimenduan den auto edo itsasontzien barrutik, beraz, korrika nenbilen bitartean egitea bururatu zitzaidan. Korrika egitea asko gustatzen zaidanez, aprobeztatu, motxilan dronea sartu, eta grabatzera abiatu nintzen.

Azken grabatu dudana lan txikia Aizkorri puntan grabatu dut. Gaua bertan igaro nuen beste lagun argazkilarik batekin, tontorrean, goizaldean jaiki eta bertan bizi genuen momentua grabatzeko. Joan den urteko elurtean ere antzerako: Mutriku hain polit zegoela ikusita, lagun batekin geratu eta grabatzera joan ginen. Lan txiki hauek guztiak Youtubeko nire kanalera igotzen joaten naiz, "Ander Urro" izeneko kanala. Horiek bat-batean sortzen diren ideiak dira, baina urteetan zehar grabatzen ari naizen proiektuen ideiak ere baditut, askoz landuagoak.

Daukazun horrekin nahikoa ala zerbait handiagoa nahiko zenuke?

Nik bideoak edo argazkiak sortzeko erabiltzen dut dronea, baina gehienbat niri gustatzen zaizkidan arloetako gauzak dokumentatzeko, kirol mundua, natura etab. Horiek egiteko, dronea txikia izatea abantaila da niretzat. Horrela gehiago mugitu naiteke. Bideo asko ditut grabatuta eta igo gabe, proiektu batzuk ere bai buruan, egunen batean kaleratuko ditudanak. Espero dut egunen batean guztiak montatuta ikustea eta denok ikusteko modua izatea.

Eduro Mutriku
Iturria: Youtube (ander urro)

Restaurante Azken Etxe

egurrezko labean egindako pizzak
italiar sukaldeko zapore guztiak

parrilladak · ospakizunak
(ezkontzak, familia-bazkariak, taldeentzako menu bereziak...)

asteazken iluntzetik igande gauera arte

943 60 34 39 · 636 386 016 · ristorante.azkenetxe@gmail.com · Kalbario gaina, Mutriku

ARRIETA
AUTOZERBITZUA

Aliprox

J.M. Altzibar etorbidea · 943 60 31 01

EVA IBARROLA ETA IDOIA ARRILLAGA TXAPELDUN

Irailean hasi zen Debako VII. Emakume pala txapelketa 22 bikotek parte hartuta, beraien artean 3 bikote mutrikuar. Txapelketaren finala gogor eta estu joan zen (13-13, 16-16, 19-19...) Barruetabeña ahizpak, Iratxe eta Maite, gorriz eta Idoia Arrillaga eta Eva Ibarrola urdinez aritu ziren ordu ta berrogei minutuan. Azkenean, Idoiak eta Evak osatutako bikoteak jantzi zuen txapela 20-22ko emaitza-rekin. Oso txapel berezia izan da bikote honentzat orain dala 4 urte txapelketa honexetan hasi baitziren palaz elkarrekin jolasten, Evak eskerrak ematerakoan adierazi zuenez. Idoiak, berriz, aurten joan berri den aitari eskaini zion bere txapela frontoiaz gozatzen berak erakutsi ziolako. Zorionak Mutrikuko neska palistei!!!!

MUTRIKUKO EHBILDU ALKATEGAIA AUKERATZEN

Maiatzeko udal-hauteskundeak gaineran direla, Mutrikuko EHBilduk alkategaia aukeratzeko prozesua abiatu du. Horretarako, prozesuan parte hartu nahi dutenek erroldan eman dute izena eta alkategaia proposatzeko aukera izango dute, bere oniritziarekin eta 10 erroldakidek babestuta. Urtarrilaren 27ra arte izango da epea alkategaia proposatzeko, eta otsailaren 22an, 23an eta 24an egon daitezkeen alkategaien artean aukera egiteko bozka egingo da. Alkategai bakarria proposatuko balitz, bera izango litzateke Mutrikuko EHBilduren alkategaia. Alkategaia ezagututa, udal-hauteskundeetarako zerrenda osatzeko ere erroldakideen parte hartzea izango da. Mutrikuar guztiak animatu nahi dira prozesuan parte hartzera, lehenengo erroldan izena emanda eta herriarentzat egokienak ikusten dituzten pertsonak alkategai izateko proposatuta.

KLIKA! KORRIKA BADATOR

Apirilaren 12an goizeko seietan sartuko da Korrika Mutrikura Ondarroatik datorrela. Egun horretan mutrikuarrok lanera joan aurretik aukera izango dugu euskararen aldeko ekimenean parte hartzeko. Herrira heldu eta Galbaxion gora abiatuko da Mendaro alderantz. Herriko elkarte guztiek izango dute aukera parte hartzeko, beraz, adi ibili hurrengo hileetan egingo diren deialdiei. Gure herritik igaroadia modu egokian egiteko, Korrika batzordea eratuko da urtarrilaren 30ean, asteazkenez. Hortaz, Korrikazale guztiak deituta daude Zabel kultur etxean 7:30etan egingo den lehenengo bilerara. Bilera horretan Korrika Mutrikura heldu arteko eginbeharrez hitz egiten hasiko da eta hurrengo batzarretan jarraituko da lanean.

BERDEL AIPAMENA. HAUTAGAIEN PROPOSAMENA

Aurtengoan Berdel Eguna apirilaren 6an izango da, baina, ohi bezala, egunaren aurretik Berdel Aipamena emango da martxoaren 29an, Mutrikuren alde lan egin duten pertsonei edota elkarreei esker ona adierazteko. Iaz hasitako bideari jarraiki, herritarrek hautagaien proposamena egiteko aukera izango dute urtarrilaren 31ra arte, aurretik Aipamena hartu dutenak zeintzuk izan diren eta irizpide hauek kontuan hartuta: Mutriku kanpoan ezagutzea ematea, herriaren irudi ona zabaltzea; bere ibilbidea edo historiaren pisua; Mutrikuri ekarri dion onura; Mutrikuko historiarekin edo Mutrikuko itsas alorrearekin erlazioa izatea; 2019an Mutrikuko ekimen berezi bati loturik egotea. Hautagaiak proposatzeko: www.mutriku.eus webgunearen bidez edo Turismo Bulegoan eta Udal Liburutegian ipiniko diren kutxetan.

RAIKETAK S.L.
SAGARMIÑA

Hondartza 3-4, behea
31 postakutxa
20820 DEBA
Tel. eta faxa: 943 192 249
Mob. 629 639 685
629 641 940
sagarmina@sagarmina.com
www.sagarmina.com

ODOLA EMATEKO EGUNAK

Mutrikuarrek eskuzabalak direla ezaguna da, eta osasun kontuetan besteentzako hain beharrezkoa den odol ematean ere halaxe erakusten dute, bi hilean behin. Askok dira hilerok-hilerok ostiral arratsaldean anbulatorioa hurbiltzen direnak eta 2019 urtean ere horretarako aukera izango dute honako egunetan: otsailaren 1ean, apirilaren 12an, ekainaren 14an, abuztuaren 2an, urriaren 11n, eta abenduaren 13an. Mutrikuko odol emaileen elkartekideek eskerrak eman nahi dizkiete odol emaile mutrikuarrei, mutrikuarren odolak osasun arazoak dituztenei ematen dien laguntasuna handia delako.

URTE BERRIA ARNON

2019 urte berriari ongi etorria Arnon eman zioten mutrikuarrek, ohiturari jarraituz. Burumendi Mendi Elkarteko lagunek bezperan Arnoko aterperaino eramandako jan-ediariak mendizaleentzat izan ziren eskuragarri; txorixo, salda eta txakolinik ez zen falta izan.

2019 URTERAKO HARPIDETZA

2019 urtean Mutrikutik kanpo bizi den norbaiti Kalaputxi bidali nahi diotak erraz dauka: Kalaputxiri adierazi nori eta nora bidali nahi zaion eta Kalaputxi arduratuko da hilerok-hilerok norbait horrek dena delako tokian jasotzeaz. Egin beharrezkoa, aldizkaria@kalaputxi.eus helbidera idatzi edo [Ansorregi zapata-dendara](#) bidali datuak eta Kalaputxiren kontuan tarifa ordaindu izanaren ordainagiria. Laboral Kutxako kontua: ES70 3035 0188 91 1880017087 Kutxabankeko kontua: ES87 2095 5056 1010 7015 6939 Urte osorako tarifak: Estatura, 15 euro; Europara, 25 euro; mundura, 50 euro. Gustura hartuko dute Kalaputxi dena delako tokian!

AURTEN, MUTRIKU FT-K 75 URTE

Mutriku Futbol Taldeak bere sorreratik 75 urte beteko ditu aurtengoan, eta zuzendaritzan diharduen taldeak dei berezia egin nahi die mutrikuar guztiei: Efemeride hori gogoan hartuta egin nahi den aldizkarian erakusteko modukorik etxean gorde duenari MFTko ordezkariekin harremanetan jartzeko eskatzen zaie. Izan litezke argazki zaharrak, izan litezke garaiko periodikoetako kronikak... Etxean gorde eta mutrikuar guztiek ikusteko modukoak izan litezkeen gauza guztiek izan dezakete tokia. Urtean zehar antolatuko diren ekitaldiei arreta berezia jarri beharko zaie, gure herrian futbolaren praktikan hain ibilbide luzea izan duen taldearen historiari pixka bat gehiago jakitearren.

SAHARARA BIDALTZEKO JANARIA BILDU DA

Sahararen aldeko XV. euskal karabana eratu da aurtengoan ere Piztu itxaropena lelopean. Mutrikuarrek ere parte hartu nahi izan dute zapalduta bizi den herriari laguntzeko, eta, horretarako, abendu bukaeran Saharako errefuxiatuen Tyndufeko kanpamenduetara bidaltzeko elikagai egokien bilekta egin da herriko janari-dendetan. Herrian jasotakoak furgonetan sartu eta Gipuzkoako biltegi zentralera eramane ziren ondoren Sahara bidean jartzeko. Gure laguntza txikiena asko izango da beharrean dauden saharar herritarrentzat.

Pol. ANTZOMENDI - Galdona bidea
MUTRIKU ☎ 943 60 31 86

gorritxuautoak@hotmail.com

Ntra. Sra.
de Begoña
EHORZKETA

Iriagirre z/g

Tel.: 646 351 352 - 943 60 47 78
943 20 10 95 (24 ordu)

ERRESIDENTZIAKO LANGILEAK GREBAN

Gipuzkoako Erresidentzietako langileak greban dira, eta beraien artean Mutrikukokoak. Hiru hilabete pasa daramate beraien eskakizunak aldarrikatzen eta herrian ere mobilizazioak burutu dituzte. Kolektiboak langileen lan-baldintzetan hobekuntzak eskatzen dizkiete patronalari eta erresidentzien alorrean eskumena duen Gipuzkoako Foru Aldundiari. Grebalariek egiten dituzten lanuzteetan gutxieneko zerbitzuak betetzen dituzte erresidentziako egoiliarren beharrak bete daitezen. Diotenez, luzerako doa.

PUNTU GARBI BERRI BAT BIRZIKLATZEKO

Debabarrena mankomunitateak, herritarrei birziklatzea errazagoa gerta dakien, puntu garbi berri bat ipini du herrian, Egañaneko aparkalekuen gainaldeko edukiontzien parean, errotondatik futbol zelaira goazela bide erdi. Aurrerantzean errazagoa izango dugu etxean erabilerarik gabe geratu zaizkigun eta nora bota jakin gabe ditugun dena delakoak: Kontenedorean egokitu dituzten kutxetan utziko ditugu. Honakoak bota ditzakegu: Telefono mugikorrak eta kargagailuak; CDak eta DVDak; bonbilak eta aerosolak; bateria txikiak; kable elektrikoak eta txatarra bolumen txikia; etxetresna elektriko txikiak; ordenadore eramangarriak, bideo kontsolak...; inprimagailuak eta kartu-txoak; 10 litrotik beherako pintura-potoak.

AUPA TXANTXANGORRIK!

Aurten ere gabonetako eguntxo batzuk alkarrekin pasatzeko aukeria izan degu, urtia bihar dan bezela bukatzeko.

Zelako ederki pasau degun pelikula, eskulan eta kirol artian!

Lehenengo, gabon giruan Zabieleko zine aretuan batu eta Olentzerokin batera istorixo paregabe baten murgiltzeko aukeria euki gendun etxeko gaztetxuenekin batera. Zaharraguen, berriz, "El Grinch" pelikuliaz disfrutatzeko aukeria euki zeuen. Zuen barruko artistatxua kanporatzeko aukeria ere euki zenduen hurrengo egunetan, eta baitxa ederki aprobe-txau ere! Zelako artelan politxak egin genitxun... Eta urtiari bukaera paregabia emateko, lotsia alde batera laga eta mozzorrauta erten gendun kalera, korrika pixkat egitxeko asmotan. Zeiñena izan zan mozzorrik onena?

Beste behin ere eskerrak ematia tokatzen zaku, bai ekintzetan parte hartu dezuen danoi, eta baitxa urtero bezela San Silbestre antolatziatz arduratu zeatenoi ere. Zuek gabe ekintza honek burutzia eziñezkua izango zan! Paregabiak zeate!

Besteik gabe, batu itzazue indarrak, karnabaletako gogotsu gatoz ta!

arratsaldez
zabalik
(asteartetik ostiralera)

📍 merkatu plaza
☎ 607 92 09 25

Harrera herria izan gaitezen

1936tik 1939ra Euskal Herria zein Espainiar Estatua gogor kolpatu zuen Gerra Zibilak, 20 eta 30 mila haur euskaldun beren etxeetatik indarrez atera eta haien sorterritik ihes egitera behartuz; Belgika, Erresuma Batua, Frantzia eta Sobiet Batasuna harrera herrialde bilakatu ziren. Ordutik, 80 urte igaro dira, baina, tamalez, oraindik ez dira gerrateak desagertu, ezta sistema kapitalista-heteropatriarkalak aberastutako eta pobretutako herrialdeen artean, berez sortzen dituen desberdintasun egoerak ere.

Azken urteetan, alderdi politiko ultra-eskuindarren gorakadaren testigu izan gara, ikusi besterik ez dago azken urte-etako garaipenak: Matteo Salvini Italian, Donald Trump Estatu Batuetan, Jair Bolsonaro Brasilen, VOX, Ciudadanos eta PP-ren koalizioa Andaluzian... Horien diskurtso politikoa zutabe berdinetan oinarritzen da: feminismoaren kontrako diskurtsoa, atzerritar eta errefuxiatuen kontrako muturreko jarrera eta estatuko mugen itxiera, ustez nazioa erdigunean jarritz.

Joera politiko horrek eragin zuzena izan du errefuxiatuek pairatu beharreko errealitatean: ACNUR erakundearen

arabera gaur egun munduan 68,5 milioi pertsona aurkitzen dira gerren, gatazka armatuen, biolentziaren eta jazarpenen ondorioz, beraien etxebizitza eta herrialdeetatik ihes egitera behartuta, herrialde kolpatuenak pobretutako herrialdeak izanik. Horrez gain, egunero 44.400 pertsona dira lekualdatze behartuen biktima, datu hauek handitzen ari direlarik momentu oro.

Errealitate horren aurrean, Mutriuko Gaztetxetik, orain arte lantzen dihardugunildoari jarraituz, **Zaporeak** proiektu solidarioarekin bat egitea erabaki genuen, ekintza txikien bitartez ere errealitatea eraldatu dezakegulako usteak baikara. Gauzak horrela, azaroaren 16, 17, 23 eta 24an Lesbos eta Chios uhartean aurkitzen diren errefuxiatuentzako arropa bilketajarrigenuen martxan. Mutrikuarrendandik jasotako erantzuna izugarria izan zen, hainbat eta hainbat izan baitzineten Gaztetxera gerturatu zinetenak arropaz beteriko poltsa eta maletekin; mila esker guztioi. Era berean, eskerrak eman nahi dizkiegu Mutriuko Udalari eta brigadako langileei, **Zaporeak** elkartearen biltegira arropa eramaten laguntzeagatik. Hortaz, mila esker modu

batera edo bestera zuen elkartasuna erakutsi zenuten guztioi.

Zoritxarrez, errefuxiatuen egoerak okerrera egin du, inflexio puntu baten aurrean aurkitzen garelarik. Izan ere, lekualdatzeen kudeaketa arrakastatsua izateko, bai nazioarte mailan bai Euskal Herri mailan, sistema politiko eta ekonomikoaren gaineko ikuspegia aldatu beharra dago. Gure ustetan, horrek ahalbidetuko luke babes eskatzaileei erantzun integral bat ematea, beraien eskubideak erdigunean jarritz.

Horren harira, **otsailaren 10ean, arratsaldeko 18:30etan, mahai inguru bat osatuko dugu Gaztetxean**. Bertan, errefuxiatuekin arlo ezberdinetan esku-hartze zuzena duten pertsonen esperientziak ezagutzeko aukera izango dugu. Animatu zaitezte elkarren artean egungo harrera sistemak dituen erronkak aztertzea eta eztabaidatzera!

MAIDER PINTO
estetika eta terapia naturalak

erreflexologia · masajeak · ajuste emozionalak · ajuste neurologikoak
naturoterapia-iriologia · kinesologia

aurpegiko tratamenduak · gorputzeko tratamenduak · depilazioak · manikura · pedikura · betileak · makillajea · mikropigmentazioa · eguzkirik gabeko morenoa

Barrenkale 9. behea · 20830 MUTRIKU · Tlf. 650 341 768

Jose M^o Altzibar etorbidea 1
Tel. 943 60 31 54 - alazne.optika@gmail.com

ALAZNE OPTIKA

beginen eta belarrien
lehen mailako arreta zerbitzua

AMAL OUAARDA amazigh etniako emakumea

BIZITZA HOBEAGO BATEN EGARRI

Beste pertsona asko bezala, bizitza hobeago baten bila egin zuen jautzia iberiar penintsulara, Marokoko Afourar jaioteritik. Lehenengo Bartzelonara, ondoren Valentziara, eta, azkenik, Euskal Herrira, beti, familia aurrera ateratzeko lan duin baten atzetik. Mutrikun bizi da egun, Fatin alabarekin eta Adam semearekin. Etorkizun lausoa nabari du aurrera begiratzean, eta, oraindik behintzat, ez du bere ametsak beteko dituen bidea aurkitu. Herrian integratzea da bere xedeetako bat.

Non jaio zinen?

Maroko erdi aldean, *Atlas* mendikatean 582 metroko altueran dagoen *Afourar* herrian, *Azilal* probintzian. 12.000 biztanle ditu, eta, hurbilean (26 km.ra), duen hiri populatuena *Beni Mellal* da 200.000 biztanlerekin, eta ezagunenak *Marrakex* mendebaldera eta *Casablanca* iparraldera.

Nolakoa da herrialde hori? Zein da bertako biztanleen bizi-bidea?

Nire gurasoak hemengo baserri antzeko lurretan bizi ziren *Ait Ouarda* herrixkan, frantziarrek *El Abid* ibaian eraiki zuten *Bin el Ouidane* urtegiaren inguruan 850 metroko altueran. Garaiera

Amal, Fatin eta Adam (argazkia: Iñigo Andonegi)

horretan, nahiz-eta lurrak lantzeko ur hornidura nahiko izan, zaila da, batez ere neguan, lurrari etekinak ateratzea, egiten duen hotzagatik. Arrantzaile bilakatu dira, azken urteetan, bertako biztanle asko, sakonera handi eta 15 km. luze den urtegi-arrain ugari bizi delako han.

Familia izaterako orduan, beheko herrira, *Afourar*-era jaitsi ziren gurasoak, seme-alabek osasun arloan zerbitzu egokia eta eskolatzeko aukera gehiago izan zezaten (DBHko lagarren mailara arterainoko ikasketak eskaintzen duen eskola dago). *Atlas*en behe alde horretan, nahiko lava denez, nekazaritza da jarduera garrantzitsuenak. Goiko urtegitik ekartzen den urarekin, zentral elektrikoaz gain, ponpen bidez nekazaritza lurak ureztatzen dira, lurrari etekina ateratzeko moduan. Olibondoak eta zitrikoak dira produkturik garrantzizkoenak. Oliba beltza *Fez* hiriko enpresetara saltzen da, eta oliba berdea *Marrakexera*. Olio-errotak daude herrian, eta familia bakoitzak etxerako behar duen olio errota horietan ehotzen du oliba kopuru baten truke. Eurentzako baino olio gehiago lortzen dutenek inguruan saltzen dute. Laranja eta limoiak atzerriko merkatuetara esportatzen dira, eta baratzeetako fruituak autokontsumorako izaten dira.

Turismoa poliki-poliki doa indarra hartzen. *Atlas* mendikateak haran oso politak gordetzen ditu, eta ibilbide antolatutak prestatzen dituzte. Aurkikuntza arkeologiko berriak, mendizale zein eskalatzaileentzako leku erakargarriak, bizitza lasaiak..., denak ari dira bisitariei deika, nahiz-eta hotel-eskaintza oraindik ez den hain ugaria.

Zein etniakoa zara? Zein da zure erlijioa? Nolakoa zuen herri-antolakuntza?

Gure etniari *amazigh* deitzen diogu, nahiz-eta kanpokoak *berbere* izena jarri ziguten menderakitzak ginelako. Marokon %80 gara etnia horretakoak, nahiz-eta guk lau herri ezberdin bereizten ditugun, eta horietako bat izan gurea. Hizkuntzan ere, hemengo euskarak bezala, ezberdintasunak ditugu, baina, hemengook *berbere* deitzen diozuenak da gure hizkuntza. Berbereraz gain, arabera ere hitz egiten dugu, jende gehiagorengana hurbiltzeko aukera ematen digun hizkuntza.

Erlizioz musulmanak gara, eta herri-antolakuntza hemengoaren antzekoa da.

Noiz eta zergatik hasi zineten Europara begira?

1990 urte inguruan lehorteak indar kolpatu zuen gure herrial-

ERAIKUNTZAK
OLATZ.S.L.

Igeltseritza orokorrean, Txalet, Erreforma...

Tel. 943 60 44 10 / 670 41 42 23 - 24

Olatz Auzoa, Urrestieta Baserria - 20830 Mutriku (Gipuzkoa)

eguneko menua
daukagu

Camping
Galdona
JATETXE ETA ERRETEGIA
Galdona Baserria
Tel. 943 60 35 09 MUTRIKU

dea, eta gero eta zailagoa gertatu zitzaigun nekazaritzatik bizitzea. Baziren ordurako, aurreko hamarkadan, Europara lanera joanak ziren gazte ausartak, eta horiek, oporretara bueltatzean, urruti hartako gauza eder eta oparoak kontatzen zizkiguten, eta, jakina, bizi-zailtasunak handitzen zihoazen neurrian, are eta gehiago indartzen zen bizitza berri baten bila joateko irrika.

Eta, halako baten, zeuk ere jauzia egiten duzu...

Bueno, nire jauzia beste era batean gertatu zen. Senarra izango zena ezagutu nuenean, ordurako, jada, Murtzian ari zen nekazaritza lanetan. Katalunian enpresa baten lana aurkitu zuenean, ezkondu eta Kataluniara joan ginen biok bizitzera 2004an. Urte berean izan nuen nire alaba Fatin. Espainian zazpi urte eta zortzi hilabete lanean ibili ondoren, 2008an langabezia gertatu zen senarra, eta, orduan, Valentziara joatea erabaki genuen, bertan lana aurkituko genuelakoan. Baina, han ere, bi urte luzez lanik ezin aurkituta egon ginen, eta, birtarte horretan, 2009an, Adam semea izan nuen.

Azken jauzia Euskal Herrira...

Bai, baina, berriro ere, era ezberdinean. Aita 2008an zendu zenez, eta gure egoera halakoa izanik, etxera itzultzea erabaki nuen elkarren laguntza beharrean baikinena ama eta biok. Senarra, oster, familiarteko batzuk tarteko, Donostiara etorri zen lan bila. Lanbiden izena eman, eta sukaldaritzako ikastaro bat egin zuen, ea arlo horretan aukerarik sortzen zitzaion. Kurtsoa bukatzean, nire bila etorri, umeak nire amaren esku utzi, eta hor agertzen gara pisu bat konpartituz Mutriku bizitzen. San Juan jatetxean eman ziguten lana bioi 2011ko martxoan.

Umeak eskolatzearen kezka etengabea nuen, eta lau hilabete lanean jardun ondoren, Marokora joan nintzen euren bila. Erroldatu beharra zegoen eskolan matrikulatzeko, eta familia bizitzeko pisu bat aurkitu ondoren, poz handia izan nuen tramite guztiak bete eta abenduan umeak ikastolan ikustean.

Pentsatzen zenuena aurkitu al duzu hemen? Nola hartu zaituzte herritarrek?

Kosta egiten zait esatea, baina, ez! Beti pentsatu izan dut ikasketek emango zizkidatela lan aukera gehiago eta hobeagoak. Erizaina izatea izan da beti nire gogo; laugarren DBH arteko ikasketak ditut eginak, eta hogeita bost urterekin hona iristean, nire ikasketekin jarraitzea nuen ilusio. Gaur aurkitzen naizen egoeran, neubakarrik Fatin eta Adam-ekin, eta familia-arterekin gabe, ez dut aukerarik ikasketekin amesteko ere; nahikoa dut biak aurrera ateratzen saiatzearekin, adineko pertsonen laguntzen ateratzen ditudan sosekin.

Herritarrekin ditudan harremanak ezberdinak dira. Maiz esan didate euskaldunok, berez, ez zaretela oso irekiak, baina, lehen muga hori gaindituta, harreman sakonagoak sortzen dituzuela. Bada niri horrelako zerbait gertatu zait, atzeritik etorri garen guztiok ez gara berdinak, baina mutrikuarrek, oso ohiko den bezala, beren estereotipoak eraiki dituzte gure jantzi, azal kolore edo hizkuntzaren inguruan, eta, jakina, nire buruko zapiak (hala aukeratu dut nire sinesmenak bideratuta) muga batzuk ezartzen ditu. Bitxi egiten zait esaten didatenean, orain ez denbora asko, hemen ohikoa zela mantelina kalean eramatea elizkizunetara joatean. Dena den, jakitun naiz derrigorrezko

hesi bat gainditu beharko dudala, eta horretan saiatzen naiz. Baditut, baita ere, hurbildu zaizkidan pertsonak, eta, barne-barnetik, eskerrak eman nahi dizkiet guztiei euren gaitasunak jaso eta jasotzen ditudan laguntzengatik.

Eta zer diote zure Fatin eta Adam-ek?

Nahiz eta hamabost anai-arreba izan, oso familia elkartua eta abegikorra garenez (pasa den urtean udaberrian izan nuen hemen ahizpa eta udaran ama guri laguntzera etorrita), oso pozik joaten dira oporrak pasatzera; baina, jakina, soilik oporretara goazela dakitelako. Nahiago dute hemen bizi.

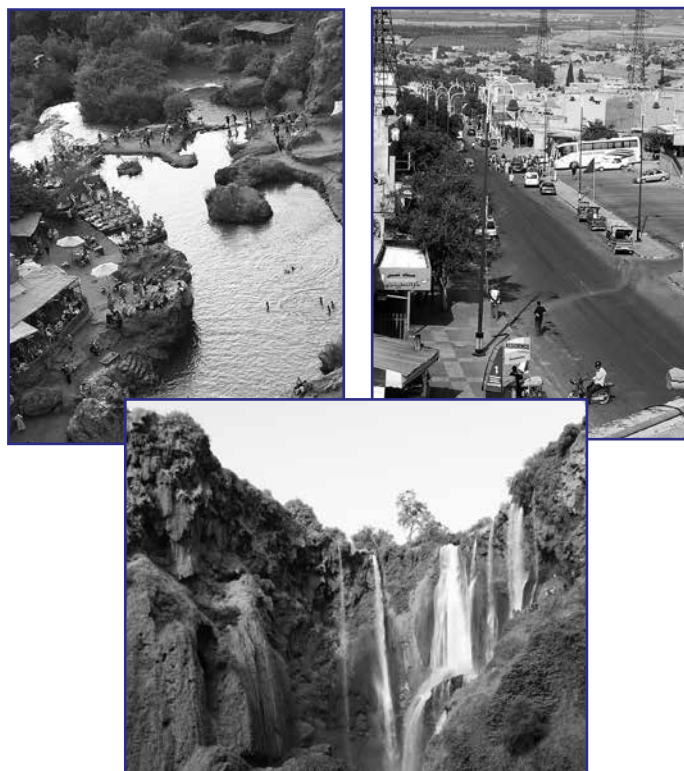
Anekdotak bezala, orain gutxi, etorkina zela esan omen zioten ikastolan Adam-i, eta berak ezetz, bera ez zela etorkina, Valentziara jaioa izanda ere, bera ez zela ezertaz gogoratzen, eta bera mutrikuarra zela.

Nola ikusten duzu etorkizuna?

Lauso, oso lauso (begiak betetzen zaizkio). Gero eta gogorra goa egiten ari zait familia aurrera ateratzea. Biak hazten doaz, nerabezaroan zaharrena, eta ez da erraza gidaritza behar bezala eramatea bakarrik aurkitzen den batentzat. Lan egonkorrik eza, eta pairatzen ari naizen eritasun larri eta kronikoak oraindik eta gehiago mugatzen ditu nire ahalak. Lau urte daramat gaixo horrekin, eta hemengo osasun zerbitzuek laguntzen naute adorea jartzen egunerokoa gainditzeko joateko. Eskerrak hurbileko horiek animatzen nauten aldaketak bizi izango ditudala esanez, eta ez alboratzeko euskaraz ikasteko dudana nahia eta erizain titulua ateratzearena. Amal, nire izenak, itxaropena esan nahi du, eta horri heldu beharko diogu!

Zer esango zenieke Kalaputxiko orri hauetatik irakurleei?

Naizen bezalakoa izanik, euren artean integratua sentitu nahi dudala, eta, horretarako, ahal dudana mailako ahaleginak egingo ditudala.

ASTIGARRAGA ANAIK, S.L.U

ERAIKETAK

Tel.: 943 60 40 86 / 667 411 938

e-mail: astigarragamutriku@outlook.es

Txurruka Tteak., 28 behe - 20830 Mutriku (Gipuzkoa)

LEA-ARTIBAI

Hileta zerbitzuak - Beilatokia

MUTRIKU Tel.: 943 60 41 20

ONDARROA: Arta Bide, 24 - Tel.: 946 830 960

Mug: 659 879 268

AURTENGO SANTA ESKEA, IKASTOLAREN ALDE

Otsailaren 2an, Santa Eskea ospatuko dugu Mutrikun, ohikoa den bezala hilaren lehen larunbatean, Bertso Eskolaren gidaritzapean. Aurten, gainera, Ikastolak 50 urte betetzen dituela kontuan izanik, diru bilketa Ikastolaren alde izango da. Hori dela eta, deialdi berezia egin da haur, gazte zein helduek parte har dezaten. Izan ere, Santa Eskean lau talde ateratzen dira Mutrikun: talde batek herrian kantatzen du egun osoan; bigarren taldeak, goizean herrian eta arratsaldean Astigarrabia auzoan; hirugarren taldeak, berriz, Olatz eta Ibiri auzoetan; eta laugarrenak, Mijoa eta Galdona auzoetan. Auzo guztietara heltzeko taldetxo ederra biltzea komeni da. Izena ikastolan bertan zein "Agerretxo" zapata dendan eman ahal izango da, urtarilaren 25a baino lehen.

Eta ezarriak berotzen hasteko, hona hemen, aurten koplakantariei lagunduko dien koplaxoa:

*Mende erdi bat Goizeko Izarra
Ikastolakin batera
Oinarri hartuz, berdintasuna
Kultura eta euskera*

Eguna iritsi aurretik, non eta zein ordutan bilduko garen jakiteko beste ohar bat iritsiko zaizue: ikastetxeko oharren bitartez zein herriko prentsaren bitartez. Beraz, jantzi baserritar jantziak eta animatu zaitezte parte hartzera.

PIRRITX, PORROTX ETA MARIMOTOTS

Eta, otsailean Santa Eskean ezarriak berotu ondoren, gorputza astintzeko aukera bikaina izango dugu Euskal Herri osoan hain ezagunak eta maitatuak diren Pirritx, Porrotx eta Marimototsekin. Kiroldegian ikusteko aukera izango dugu otsailaren 8an. Ikuskizuna ikusteko arrerak eskuratzeko Goizeko Izarra ikastolan galdetu.

SANTO TOMAS AZOKA

Horrez gain, joan den hilean, ikastolako guraso, irakasle, ikasle eta herritar guztiek Santo Tomas ferian talo goxoa jateko aukera izan genuen. Ilusioz eta gogoz aritu ziren bertan lanean 50. urteurreneko batzordekideak. Eta horrekin batera, euskarazko liburu dotoreak erosi, ikastolako kamiseta, eta egutegi koloretsuak eskuratzeko beta ere izan genuen.

Esperientziak erakusten digunaren arabera oroimena bizitza kontzientearen elementu garrantzitsua da. Pentsamendu prozesu guztietan garrantzi handia dauka eta oroimenik gabe ez genuke nor garen jakingo. Adin batera heldu garenok oso ondo ulertzen dugu oroimenak duen garrantzia. Bizitza linealki ulertzen badugu, hasiera eta bukaera batekin, bukaerara heltzeko falta zaiguna hasierarako distantzia baino laburragoa da, eta balantzan jarri ezkerro iragana eta etorkizuna argi dago balantzaren norabidea. Zeinen pisu handia daukan adin heldu batean iraganak, oroimenak! Aitortu behar dut oroimena auzi liluragarria dela, misterioa bezain interesgarria. Neurozientziarentzat ere eremu interesgarri bat da oroimenarena eta, gaur egun, egiaztatzen ari dira, esperimentu eta zientzia espezialitate desberdinen bidez, memoriak huts egiten badu eta askotan estuasunetan jartzen bagaitu, gure orainaldia iraganarekin eta etorkizunarekin hobeto batzeko dela.

Iragana, orainaldia eta etorkizuna batzen

Betaurreko feministak jantzita ditugunok iraganak orainaldian duen pisuaz jabetzen gara. Iraganak emakume izateko patroia erakusten digu jaio bezain pronto, gehiago oraindik, jaio aurretik ere. Patroi/ereduak dio; arrosa kolorez jantzi neska, panpinaz jolastu, itxura zaindu, etxeko lanetan trebatu... Eta haurrak, nerabeak, gazteak eta helduak, behin eta berriro errepikatzen dituzte, egunez egun, urtez urte, mendez mende patroia/ereduak emandako aginduak. CHIMAMANDA NGOZI ADICHIE nigeriar idazle feministak dio "(...) zerbait behin eta berriz egiten badugu, azkenean normalizat jotzen dugu, gauza bera behin eta berriz ikusten badugu, azkenean normalizat hartuko dugu". Iraganak emandako ereduaren gainean eraiki gara emakumeok eta zalantzan jarri arte identitate arrotz horren zutabeak ezin norberaren etxea askatasunez eraiki. Lanketa horretarako, hau da, iragana desegin eta norberak nahi duen identitatea eraikitzeko, beharrezkoa da norberaren eta gizartearen genealogia feminista lanketari heltzea.

Gaur, historia mahai gainean jarrita, ezin dugu oroimena baztertu. Beharrezkoa da behin eta berriro aztertzea, behin eta berriro ikertzea begi kritikoekin, begi prestatuekin, begi feministekin. Norberaren banakako historia eta historia kolektiboa oroimen emozionalez beterikoak dira eta absurdoa da pentsatzea ez duela eraginik izango etorkizunean. Biolentziaz beteriko ekintzak irakurketa desberdinak izaten ditu denboraren arabera (neurea zelako jo nuen, neurea zelako agindu nion honela eta bestela jantzea, neurea zelako...) eta gaur ekintza bortitz horiek diren bezala irakurtzen ditugu, bere gordintasunean (botere harremanak, menpekotasun harremanak...) bere ankerkeria hutsean (beldurrak, erailketak...).

Eta etorkizuna? Nola nahi dugu marraztu etorkizuna? Aipatutako iragan eta orainaldiarekin? Oroimenak etorki-

zuna eraikitzen laguntzen digu, gogoratzen ditugun asko ez zaizkigulako gustatzen, arrotz sentitzen ditugulako. Zalantzarik gabe, EMAtik etorkizuna feminista sumatzen dugu. Feminismoaren barruan ikusten dugulako gizarte orekatua eta harmonikoa, berdintasunean eraikia eta errespetuz, duintasunez eraikia.

Feminismoa zorionez aspaldi batean asko entzuten dugun hitza da, alde edo kontra egiteko, berri onak edo baita berri txarrak entzuteko, hitza geure artean dugu eta, jadanik, ez da inorentzat arrotza. Feminismoak gelditzeko bokazioa dauka, bizitzako zirrikitu guztietan dago beti. Feminismoa indartsu, osasuntsu,... dago. Feminismoaz blai-blai eginda amesten ditugu inguru guztiak, ezin baita marraztu ezer feminismoa gabe.

Martxoak 8a oroitzen

Oraindik zirrarez oroitzen dugu, 2018ko *Martxoaren 8a*. Munduko emakume guztiak batu eta kaleak hartu genituenekoa. Gaur egungo gizarte patriarkatuarekin amaitu nahi genuela ozen adierazi genuenekoa eta gizarte feminista bat eraikitzeko borrokan jarraituko dugula azalarazi genuenekoa.

Munduko txoko guztietan atera ginen emakumeak kalera eta ondorengo lelo eta deiadar indartsuak entzun ziren, Brasiletik Kurdistanera, Kurdistanetik Parisera, Parisetik Indiara, Indiatik Marokora eta Marokotik Euskal Herria:

- *Dominazio maskulinoak hil egiten du.*
- *Kurdistango emakumeak Kobaneko emakumeen aurka garatu den sarraskiaren kontra gaude.*
- *Abortua eskubidea da eta legalizatu egin behar da.*
- *Diskriminazioa bultzatzen duten legeen errebisioa exijitzen dugu.*
- *Gaur egun indarrean dagoen justiziak emakumea hiltzen du.*
- *Erljio desberdinek emakumeen eskubideak zapaltzen dituzte.*
- *Ekin autodefentsa feministari.*

Greba feministak herrialde desberdinetako borroka eza-gutzeko aukerak zabaldu zituen eta baldintza, jatorri, komunitate ezberdinetako emakumeekin aliantzak egituratu genituen sistema patriarkatuaren kontra guztiok batera lan egiteko eta gizarte justuago bat eraikitzeko bidean urrats praktikoak emateko.

2019ko *Martxoak 8a* ere ate joka dugu eta emakume orori deia luzatu nahi diogu, gurekin batera greba feministan parte hartzera. Egunero pairatzen ditugun zapalkuntza (zaintza lanak etab.) guztiak kalean ikustarazi behar direlako eta argi esan behar dugulako gu gabe Euskal Herria eta mundua gelditu egingo dela. Lortuko dugu!!

Gora borroka feminista!

Emakumeak Mutrikun Abixan

(H)ILARGIBETEA (I)

Zuetako batzuek jakingo duzue euskaldunontzat aspaldi asteak hiru egun baino ez zituela: astelehena, asteartea eta asteazkena. Gaur egun, aldiz, zazpi egun ditu asteak denontzat (erlijioaren eraginez-edo), nahiz eta era ezberdinetara esan. Astelehena, martitzena, eguaztena, eguna, barixakua, zapatua eta domekia izan dira Mutrikun urte luzez esaten zirenak. Tamalez, gaur egun, herriko gazte askok ez ditu hain ondo ezagutzen asteko egunen izenok, edo nahastu egiten ditu. Batuako forma bai, hori oso ondo dakite. Lehenengo herrikoa ikastea eta haren erabilera bultzatzea (bestea ere ondo ikasita, noski) izan beharko luke bidea, ezta?

Eta "ilargi bete" esatean, denoi gauza bera etortzen zaigu burura, ezta? ondo dakigu zer den. Ez dakiguna, akaso, "ilargia" izenak bere atzean gordetzen duen esanahia "hilen argia" ote den, ala argia/egunaren

argitasuna "hiltzen" (desagertzen) denean ateratzen den pastel itxurako horri deitzeko, gure arbasoek asmatu zuten hitza den.

Goazen bada harira. Lehen paragrafoan astei buruz hitz egin dizuet; bigarren, aldiz, ilargiari buruz. Eta esango duzue, "ze lotura dake?". Hona hemen erantzuna: astetik hilabetera zuzenean igaro beharrean, hilabetearen inguruko argibide bat zor nizuela iruditu zait, eta geldialditxo bat egin dut (non eta ilargian). "Hilabete" hitza "ilargi bete" hitzetik omen dator (hilean ilargi bete bat dago, ez da kasualitatea), eta hileroko txoko honetan hilabetei eta beraien izenek gordetzen duten misterio edo sekretuei buruz hitz egingo dizuet hemendik. Tartean Mutrikun nola esaten ziren eta hilabeteen izenen aldaerak ere ekarriko dizkizuet. Ea batzuei, behintzat, interesekoa, kuriosoa edo bitxia iruditzen zaizuen.

urtarrila

Urtari hasiera ematen dion hilabetea da, eta beste izen hauen ere ezagutzen da zenbait lekutan: Ilbeltza (G, N), izotzilla (N), urtebarrilla (B), urthatsil edo urtatsilla (L, BN, Z), loila (A, BN), beltzilla (L), il-zuria...

Toki bakoitzean era batera deitzen zaio, baina deitzeko modu guztiek dute lotura hilabete honek daukan ezaugarri edo nolakotasunarekin. Kasu honetan, aldaera guztiek edo ia guztiek aipatzen dute eguraldia; hotza, izotza, iluna edo beltza/baltza, eta zuria (elurra) hitzek, esaterako. Beste hilabete asko landa munduarekin lotuta daudela ikusiko dugu aurrerago. Kasu honetan "loila" izenak ere egin diezaioke nekazal

munduari keinu. Neurri batean behintzat, natura lo dagoelako, hainbat landareri dagokienez, adibidez. Hartzak lozorroan egoten diren garaia ere ba omen da. Urtebarrilla erraz ikus dezakegu urte+barri+illa dela. Urthatsilla, ordea, "urthats+illa" hitzetik dator, baina zer da "urthats"? Suposaketetan galdu aurretik, hainbat testu arakatu eta honakoa da ondorioa: urte+hats, hau da urte berriaren hasiera edo lehen hatsa. "Urte berri eguna" esateko modu zahar betikoa da "urt(h)ats". Hortaz, horra hor "urthatsilla" hitzaren atzean dagoena, urteari hasiera ematen dion eguna duen hilabetea. Mutrikun zelan esaten zaio urtarri-lari? Lehengo zaharrek, ilbeltza.

islada
FISIOTERAPIA

ANTIGIMNASTIA, FISIOTERAPIA, PILATES, ERREHABILITAZIOA,
HIPOPRESIBOAK, DIATERMIA (MEDESTEC)

hipopresiboen talde berriak

San Agustín 10, behea · 943603655 · islada@islada.org

APALLU
ITURGINTZA

Telf.: 600 316 381 - 943 02 98 61

San Agustín,3 - Mutriku

apallu@apallu.es

www.apallu.es

URte BERRI ON!, baina...

...zer da "urte berria"? eta "urtea"? inoiz jarri al zara hori pentsatzen? Ziurrenik hitz hauek ezagunak egingo zaizkizu: sutea, elurtea, euritea, lehortea... Eta horiek esanda, agian, errazago ulertuko duzu orain. "-te" atzizkiak ugaritasuna adierazten du, baita "urte" hitzaren kasuan ere. "Urte berriak" ur sasoi berria datorrela adierazten du; berriz ere, uraren ziklo berria (eta beraz, bizitzarena edo Amalurrarena) hasten omen da. Batzuek diote glaziazio garaiarekin edota urtze garaiarekin ere zerikusia duela izen horrek. Pentsa noiztik etor litekeen.

Ohiturak: mahatsak eta ura

Hemen, urte berriari ongiatorria 12 kanpaikadekin batera mahatsak janez emateko ohitura daukagu. Halere, hain aspaldikoa ez den ohitura horrek (gure artean betikoa dirudien arren), jatorriz, ez du zerikusirik euskal kulturarekin. Ohitura horrek, 1900 inguruan Espainian izandako gertakari bat du ardatz eta bizpahiru bertsio daude. Hona hemen:

1880rako, Espainiako goi burgesiak frantziarrek Gabonetan jai pribatuak egiteko zuten ohitura kopiatua zuen; ospakizun gisa xanpaina edan, eta laguntzeko mahatsak jaten zituzten. Urte batean, zaratagatik-edo, Madrilgo Udalak Errege gauen ospakizunak kalean egitea debekatu zuen. Horri erantzuteko, oraindik, Urte Zahar gauen "Puerta del Sol"-en kanpaikadak entzuteko herritarrek biltzeko aukera zutela aprobetxatuz, herritar talde bat bertan bildu zen, eta **satira-protesta gisa** mahatsak jan zituzten kanpaikadekin batera. Une hori batzuen gustukoa izan ez arren, urteak aurrera joan ahala ohitura bihurtu eta normalizatzen (eta moldatzen) joan zen. 1982rako jada hainbat egunkaritan egiten zuten gerora ohitura bihurtuko zen horren aipamena.

Beste bertsioak dioena, 1909ko Alicanteko **gehiegizko mahats uztari** lotua dago. Uzta alperrik ez galtzeko, ekoizleek Gabonetako kanpaina Urte Berriarekin eta zorte onarekin lotu zuten; "zorte ona" zekarten mahatsak balira bezala bataiatu eta 12ko zakutxoetan saldu zituzten (kanpaikadekin batera jateko). 12 mahats; urteko hile bakoitzerako zorte ona. Gerora ohitura bihurtu da.

Biak lotzen dituenik ere bada; batekin hasi eta 1909ko kanpainak ohitura indartu eta zabaltu zuela uste dutenak. Argi dagoena da, han hasitakoa Euskal Herrira ere iritsi zela, eta urteen joan-etorriarekin gurean ere errotu egin dela.

Hala ere, hemen bada ia galduta dagoen antzinako ohitura/erritu bat (paganoa edo), eta, zergatik ez, hauspotzea merezi duena!

Nafarroa Garaiko Urdiain herrixkan (Sakanan) mantentzen da oraindik ohitura hori; eta, hain zuzen ere, artikulu hasieran esandakoari egiten dio erreferentzia.

"Ur berri, urte berri, ur goiena, ur barrena..." eta antzekoak ere entzungo zenituzten egunotan, beharbada. Diskoren bat ere atera dute aurtan.

Hemen azalduko dizuegun erritu hau garai batean Baztanen, Imotzen, Burundan, Larraunen, Basaburuan eta Arakil aldean (edota Euskal Herri osoan, batek daki) egiten bazen ere, gaur egun ohiturari eusten dion bakararra Sakanako Burunda bailaran kokatutako Urdiain udalerria da; bertan, urteari hasiera emateko era berezi zein bitxiarekin jarraitzen dute.

Gabon Zaharretan gaueko 12etako kanpaiak jotzeko zain egoten dira herriko gazteak iturriaren inguruan. Gero, ura (urteko "ur berria") pitxarretan jaso, eta alkateari eta apaizari etxera eramaten diote. Ondoren, gainontzeko herritarren artean banatzen dute. Ura banatzen duten bitartean "Ur goiena, ur barrena" izeneko bertso-sorta zaharrak abesten dituzte etxez etxe (eta trukean jan-edana jasotzen dute), aspaldiko erritu edo ohiturari jarraiki. Garai batean, urteko lehen ura sendagarria eta berritzailea zela uste zuten, eta urte berriko txar guztiak uxatzeko balio omen zuen.

"Gure arbasoen ustez, ura zerutik datorkigu euriaren bidez (ur goiena) eta lur barrenean aterpetzen da. Lurretik isurtzen den iturri, erreka eta ibaiek ur hori etengabea ateratzen dute lur azalera (ur barrena). Eta bi ur horiek, goikoa eta barrukoa, goiena eta barrena, dira errito honetan gurtzen direnak."

Ibon Aginaga Imaz

Goiko plazako iturria, lehenago Arriturriaga

SUKALDEKO ALTZARIAK
EBANIZTERIA

OKILA AROZTEGIA S.L.

Txirritxa - Mutriku
Tel. 943 60 40 18 - Faxe: 943 60 31 03

**KALBAIXO
JATETXEA**

Tel.
943 60 32 56
MUTRIKU

Zorrixak edonun

“Zorrixa” hitza entzun orduko asko hazka egitxen hasten gera. Sasoi bateko eta gaur egungo gurasuek ondotoxo ezagutzen ditxue zorrixak, bai horixe! Buruko miñ galantak eragin dixuez-eta! Baiña, pertsonen buruan bizi diran zorrixek aparte, badira bestelako zorrixak ere...

Pertsonok bi zorri klase euki geinkez: buru-zorrixak eta gorputz-zorrixak. Lehelenguak baiño ez ditxugu aitxatuko. *“Pediculus humanus capitis”* izen zientifikuak garbi azaltzen deu nun bizi dan zorririk ezagunena, geure buruan.

Batez ere ume eta gaztetxuen buruetan bizi dira zorri horrek. Buruan zitz eginda lortzen deue bizitzeko bihar deuen odola. Hori dala-eta ez dakae bizitzerik gure burutik kanpo bi egunetik gora.

Aburo ugaritzen dira zorrixak, horregaitxik bistatzen diranian segitxu-segitxuan kendu bihar izaten ditxugu, izan ere, hori egin ezik partzak jartzen ditxue, aukeran. Halaixe esaten zake zorrixaren arrautzari, *partza* (‘bartza’, batuaz). Esaeria ere bado Mutrikun: *“partzatik zorrixa”*, beste honen parekua: *“zelako egurra, halako zozpala”*.

Zela kentzen zitxuen zorrixak, ba, geure aitxon-amonek? Sasoi baten biñagria edo ozpiña zan erremeixorik ezagunena. Batzuek illia biñagiarekin busti eta tarte baten eukitzen zeuen tapa-tapa eginda, eta gero jaboiaekin garbitxu. Beste batzuek, berri, burua garbitxutakuan, azken akklaraua egitxeko ozpin txorrostara bat botatzen zeuen zorririk ez hurreratzeko. Oraingo medikuek esaten deue ozpiñak ez doala zorririk hiltzen, baiña, illia labaingarrixago lagatzen doanez, errezago kendu leikezela gero partzak. Hortarako, orratzi berezi bat erabiltzen zan, estu-estua. Eskolan edo auzuan zorrixak azaltzen ziranian, denbora luzian egoten ziran lehengo gurasuak seme-alaben illia aztertzen.

Baserri aldian, aspaldiko beste erremeixo baten berri izan degu: *oriondotza* izeneko landariaren sustraixaren ura. Batuaz *“mendiko aingeru-belarra”* (*Angelica sylvestris*) esaten zake bide bazterretan ikusi leiken landara altu horri. Zorrixak galtzeko modua: landaria atera, sustraixa ondo-ondo jo eta lapiko baten uretan berotu eta harekin garbitxu burua. *Oriondotza*. Ez dezue iñungo hiztegitxan topatuko hitz hori. Antzeko hitza batu zoan 1929.urtian Telesforo Aranzadik Zestuan: *“oreganduxa”*. Gaiñera, han ere, Mutrikuko erabillera bera zakan: *“contra los piojos”*. Itxura danez, landare horrek Lekeitxion izen argixa dauka: *“zorri bedarra”*.

Batek baiño gehiok goguan eukiko deu oraindio *“Cuchol”* izeneko intsektizida gogorra; botilla marroian zatorren eta usain eskasa, desatsegiña, zakan... ba, etxeko edozein mamorro akabatzen zoan botika hori ere ibiltzen zeuen buruko zorrixak galtzeko. Gaur egun ere erremeixo naturalak eta kimikuak erabiltzen dira, tartian Octanediol *repelente* edo uxatzaillia.

Baiña, esan degun bezela, badira beste zorri klase batzuk...

Oillo-zorrixak

Oilluen zorrixak nahiko haundixak dira, pertsonen zorrixen aldian. Oillotokixan zorririk ez egoteko *boskotxa* edo *errudia* (*Ruta graveolens*) jartzen zan txintxilizka. Baiña toki gehixenetan aitxatu digue oillotokixa garbi eukitzia zala inportantia. Kariarekin letxeria egin eta urtian behin edo bitxan zuritzen zan oillotokixa. Gero, baserritxarrak *Zotal* edo *Nuvan* izeneko produktuak erabiltzen hasi ziran. Horrek zabaltzeko, urarekin nahastau eta eskoba batekin ondo-ondo pasatzen zitxuen pareta bazterrak eta oilluak lotarako ibiltzen zeuen egurrezko otia.

Esaeria zauan Mutrikun, oilluak zorriketan ibiltzen ziranian, heguak altzau eta pikuekin billa eta billa, bixamunian eurixa zatorrela. *Oilluak zorriketan, eurixa laster!*

Gaiñerako txori eta hegatzixei bezela, oilluei ere, zorrixak kentzeko, hauts eta lur-sikutan *“baiñuak”* hartzia gustatzen zakue. Baserri batzuetan sutako hautsa botatzen dixue bazter baten oilluei, euren kasa *“baiñatu”* daitxezen.

Omuen zorrixak

Arrantzale batzuei entzunda, aurreko baten aitxatu genduan omuak jeneralian arriskutsuak ez ziran arren, bizkarreko azkuria eukitzen zeuela, eta hazka egitxeko barkuak erabiltzen zitxuela. Azkuria bizkar gaiñeko zorrixek eragitzen ei zitxuen. Zorri horrek bizkarretik kentzeko beste bi bide erabiltzen zitxuen: *“balenarrixak”* (itsasoko harrixak) eta uretan salto haundixak ematia.

Jakin degunez, *euskal balea* edo *sardako balea* (*Eubalaena glacialis*) izenekoak buruan maskurrak edo kalluak dakaz, maskur horrek zurixak dirala ematen deu, baiña zuritxasuna bertan bizi diran *ballena-zorrixek* ematen dixue.

Uretan eta landarietan ere bai

Landariek ere zorrixak eukitzen ditxue. Erderaz zorri horri *“pulgón”* esaten zake. Indarra kentzen dixue landariei zorrixek, batez ere baiñari eta babiari inguratzen zakoz, baitxa larrosai ere...

Erreketan ere ez da falta zorririk. *Ur-zorrixak* izkira txikixen trazia dakaen mamorro txiki batzuk dira, tirrit-tirrit mobitzen diranak. Krustazeo anfiboduak dira, ezagunena: *Gammarus pulex*. Mutrikun entzun degunez, lehengo zaharrek esaten zeuen ur-zorrixa egitxen zakon ura ur ona zala, edateko-eta ona. Baiña, esaera zaharretan bezala, hemen ere, dana ez da zurixa edo beltza... Mariano Izetak *“Baztango Hiztegia”*n (1997) kontrako gomendixua jaso zoan Naparruan: *“Ez edan putzu ortaik, ur-zorritz betea dago”*. Dana dala, lehengo mutrikuarrek asko zakixen, bai horixe, izan ere aditxuek esaten deunez

ur-zorrixa ezin da bizi oxigeno gitxiko uretan eta uretako fauna aztertzeo bioindikatzailatzat jotzen deue. Bada zeozer.

Lapazorrixak!!

Euskal Herrixan oso zabalduta egon da aldameneko herritxarre ezizena jartzeko ohitxueria. Ondarrutarrak *lantzoiak*, mendararrak *motxailliak*... Mutrikuarrek debarrei, zirikatzeo, “*tariñak*, *buru ariñak*”, eta, jakiña, botatzen doanak jasotzen ere jakin bihar izaten doanez, “*mutrikuarrek, lapazorrixak!!*”. Mutrikuarrei batez ere “lapazorrixak” esan izan zakue, baitxa bigarren ezizen bat ere, “aluak”.

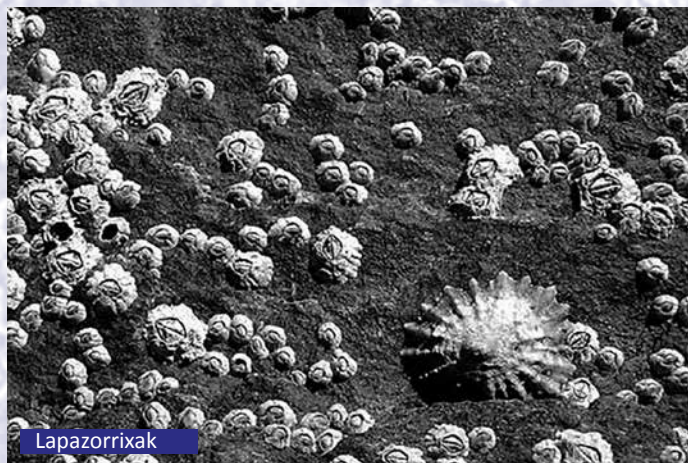
Mutrikun, batez ere, iraiñ edo insultutzat erabiltzen da hitz hori. Edonoiz entzun leike Mutrikuko kalietan. Pertsona nekegarri, aspergarri edo molestuei, esaten zakue. “*Txo, lapazorri hori, egongo zera geldi!*”. Edo norpera ernegauta daguala: “*Egon hadi ixilik, lapazorri hori!*”. Pertsona erdi iñuzente, ganoragabeko edo eskasei ere esaten zakue. Beste batzuek berriz pertsona txikixei esaten dixue.

Boskotxa

Oriondotza

Lapazorrixak

Aspalditxik dokumentatzen da esanahi hori euskeraz. 1832. urtian, J.I. Iztuetak “Vocabulario de Vascuence” lanian hala jaso zoon: “*Lapazorria: importuna persona en sus pretensiones*”.

Edozela ere, mutrikuarrek hainbestetan esaten deuenaz azkenerako beurai esaten dixue *lapazorrixak*, berdin pasatzen zakue ondarrutarrei *lantzoi(a)* hitzarekin. Zer da, baiña, lapazorrixa? Aurreko erabillera horretatik aparte, oso jende gitxik ezagutzen ditxu hitz horrek Mutrikun dakazen esanahixak. Hiru esanahi dakaz:

A.- Erderazko “ladilla” (*Pthirus pubis*), *potrozorrixa*; Bizkaixan eta Gipuzkuan, kostalderik ez dakaen herrixetan esanahi hau baiño ez daka, apalditxik gaiñera. P.A. Añibarro areatzarrak “Voces bascongadas” lanean hala jaso zoon 1800-1820. urte inguruan “si es piojo chato, *lapazorria*”. Lapia, pegatzen dalako eta zorrixa, halaixe dalako. Esanahi horrekin, Mutrikun batez ere *potrozorri* hitza ibiltzen da, euskera batuan fiñago, “pubis-zorria”.

B.- Haitzetan bizi dan krustazeo txiki bat –itsas ezkurra–, Mutrikun batez ere “*lapa txikixa*” esaten zakona (*Chthamalus stellatus* eta *Balanus* sp.), ‘balano’ erderaz; ez da lapa normalen famelixakua, lanpernaren famelixakua da. *Lapa txikixa* edo *lapazorrixa* beraz. “Zorri” horrek ez dauka animalixarekin zerikusirik, hor *zorri* hitzak “txikixa” esanahixa daka. Lapazorri=lapatxiki. Gauza bera “kolpe zorririk jo gabe” esaeran, hor ere zorrixa ‘txikixa’ da. Plentzian, Armintzan, Bermion, Mundakan, Elantxoben, Lekeitxion, Ondarruan.... ere halaixe esaten zako, baitxa Zumaixa, Getarixa eta Zarautzen ere, baiña Mutrikun bakarren batek baiño ez. Mikel Etxaburuk halaixe jaso zoon Ondarruan: “*Lapazorri: kanpotarra, ondarrutarra ez dena*”; Agustin Zubikaraik, berriz, pertsona zorritsua izentatzen doala idatziz zoon.

C.- Itsasoko krustazeo txikixa, erderaz ‘pulga de mar’ (*Talitrus saltator*). Lapatan ibilli danak badaki batzuek mamorro txikixa eukitzen deuela barruan. Hortik izena, *lapazorrixa*. Itsasotik ekarritxako arraiñak ere batzuetan beste *lapazorri* batek (Scopelocheirus hopei) erdi janda aillegatzen ziran.

Zorribiztua

Alperrak zorrixaekin lotu izan dira. “*Zorrixa baiño alperro da hori!*”. Umetan erabiltzen genduan zorritzot hitza ixa-ixa ez da erabiltzen orain Mutrikun. “*Zorritzot alu hori!*”.

Bado beste irain edo insulto bat oso gitxi entzuten dana Mutrikun: *Zorribiztua*. Erdaldunek ere erabiltzen deue, “*Piojo resucitado, ¡Cómo pica el condenado!*”. Eibarren, bide beretik, halaixe esaten da: “*Zorrixa txarra da, eta zorripiztua txarragau oindiok*”.

Beste herri batzuetan “zorri aberastua” esaten da, izan ere, “*pobria aberasten danian, hauraxe txarrena*”.

Halaixe irakurri leike Mutrikuko udal artxibuan dauan 1730.urteko kereilla baten: “*Y que por eso se solia dezir que piojo engordado no solia ser bueno; pues, antes les conozió pobres a la dha Maria de Casado, y su familia, como la confesante y la suia, y aora se hallavan con reales adquiridos onrradamente...*” [honradamente, ironiaz, jakiña!].

Amaitzeko, ez daigun ahaztu “tripa-zorrixa”. Gosia esateko modu xelebria. 1928. urteko adibide hau Itxas-aurre idazle mutrikuarrarena da: “*Elizakua bukatu ta tripako zorria iltzera; zertxobait jan ta ardo beltza eran ta...*”.

Josu Larrañaga Arrieta

JARE eta XABAT

Amaitxu berri degun 2018ko partez, 10 kilo Zorion bixoi

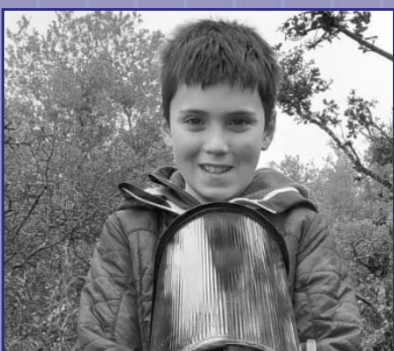
NAROA

Lau mila matxo zuretzat etxeko danon partez... Zorionak!!!

INTZA

Zorionak familixa osuan partez, bereziki, Maddin partez!

EKAIN

Zorionak! gure mendizale txikiak urtarilaren 3an 10 urte bete dituelako... Milas kilo zorion etxeko partez!

ENAITZ

Otsailaren 8an 8 urte haundi! Ondo pasatu zure eguna eta karrokada bat muxu zuretzat!

ELENE

Zorionak gure etxeko terremotuai! Txokolatezko 5 muxu danon partez!

JON eta ANA

Urtarrilaren 12an eta otsailaren 1ean urterik bete ez duzelako... Zorionak bioi!

ZORIONTZEKO

E-POSTA

kalaputxi2001@gmail.com
aldizkaria@kalaputxi.eus

WHATSAPP

635748393

ESKURA

ANSORREGI ZAPATA-DENDA

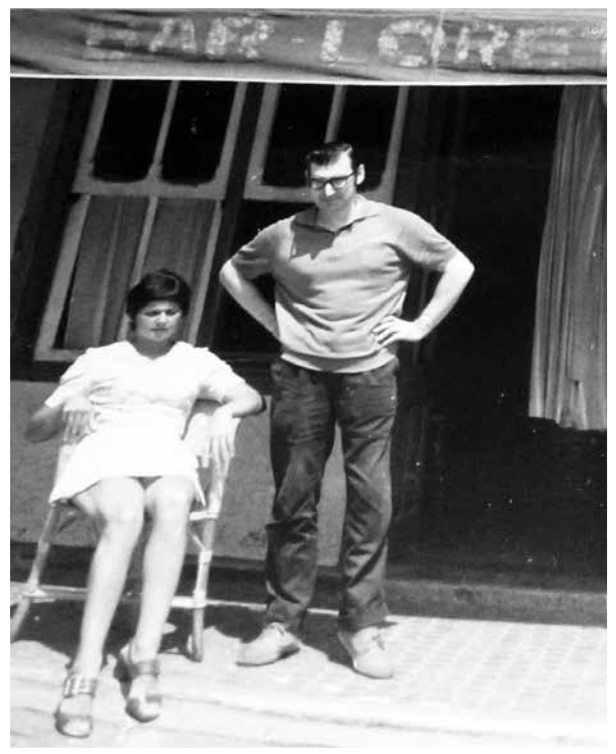
Marian Arretunandia

Ta memorian, zure irria
Ta memorian, zure begiak
Ta memorian, zure keinua
Ta memorian, zure izatea
Ta memorian, bizi zaitugu
Ta memorian, izango zaitugu

Gontzal Mendibil

Betirako
zure memorian
eta bihotzetan
zure familia

Argazki Zaharrak

▲▲ LORETXU TABERNAN, 1970 hamarkadan
Jean-Claude eta Nené, Joxeba, Enkarna eta Amona Ramona

▼▼ LORETXU TABERNAN, 1970 hamarkadan
Arantxa "Kesiga", Javi Diez "Atila" eta Andoni Flores "Kaskas"

ANSORREGI
oinetakoak

erdiko kalea 9
mutriku
943 60 33 42
agerretxo@gmail.com

Joseba Iñaki Eleizgarai
masajista eta osteopatia

Tel: 630 788 059 - Konte kalea 22, Mutriku

www.kalaputxi.eus/botikak

ZAINZAKO BOTIKAK

(gaueko 10ak arte)

URTARRILA

21etik 24ra Lon Apraiz

25tik 27ra Lon Apraiz

28tik 31ra Hiart Burgoa

Gauetan, egunero (22:00-00:00):

ELGOIBAR

Gauetan, egunero (22:00-09:00):

Mercedes **ZUMETA**

San Agustin 5, EIBAR

943 82 04 98

OTSAILA

1etik 3ra Amaia Zalduegi

zapatu (2) goizean, Lasuen-Elezgarai

4tik 7ra Lon Apraiz

8tik 10era Lasuen-Elezgarai

11tik 14ra Amaia Zalduegi

15etik 17ra Hiart Burgoa

zapatu (18) goizean, Lon Apraiz

18tik 21era Lasuen-Elezgarai

22tik 24ra Lon Apraiz

25etik 28ra Hiart Burgoa

otsailaren 2ra arte Lasuen-Elezgarai botika itxita

A G E N D A

urtarrilak 25, barixakua

· MAGIA ikastaroa
Zabielen, 18:00etan
(aurrez izena eman behar)

· Kontzertua: Jon Gurrutxaga
eta Urbil Artola
Gaztetxean, 23:00etan (3 euro)

urtarrilak 26, zapatua

· AUZOLANA Gaztetxean
10:00etan eta 16:00etan

urtarrilak 27, domeka

· MAGIA ikuskizuna arratsaldean

· Haur eta Guraso asanblada
Gaztetxean. Mozorro festa.

urtarrilak 30, eguaztena

· KORRIKA BATZORDEA
Zabiel kultur etxean, 19:30

otsailak 2, zapatua

· SANTA ESKEA
Herrian eta auzoz auzo

otsailak 10, domeka

· Mahai ingurua: Errefuxiatuak
Gaztetxean, 18:30etan

otsailak 17, domeka

· Mahai ingurua:
Emakumea eta kirola
Gaztetxean, 18:30etan

otsailak 22, barixakua

· Kontzertua: Tristan Crowlei
Gaztetxean, gauean

MENDI IRTEERAK

otsailak 10

BURDINMENDI

martxoak 17

Sagardotegia

apirilak 14

Bakaiku-URBASA-Bakaiku

maiatzak 12

Guardetxe-PUTXERRI-Lareo-Lizarrusti

ekainak 16

Sara-ATXURIA-Zugarramurdi

uztailak 5, 6, 7

SIERRA CEBOLLERA (Errioxa)

irailak 8

Egino-OLANO-Otzaurre

urriak 13

MANDOEGI

azaroak 17

Elizondo-ALBA-Elizondo

abendua 1

ARNO inguruak

Burumendi Mendi Elkarte

ODOLA EMATEA

otsailak 1

anbulatorioan

Gipuzkoako Odol Emaileak

www.kalaputxi.eus/agenda

zuen elkartearen ekitaldien berri emateko idatzi helbide honetara:

aldizkaria@kalaputxi.eus

eta hemen argitaratuko ditugu iragartzeko dituzuenak

egitarauak eta deialdiak: aldizkaria@kalaputxi.eus edota [whatsapp 635748393](https://www.kalaputxi.eus/whatsapp)

Sanmielda

*Matrikula epea zabalik
urtarrilaren 28tik otsailaren 8ra*

Saio hauetara etortzeko interesa baduzue, baina ezinezkoa bazaizue jar zaitezte gurekin harremanetan

www.sanmiguelikastetxea.eus

zuzendaritza@sanmiguelikastetxea.eus

943 60 31 95

Ate irekiak

Urtarrilak 26, 10:00-12:00

10:15etan: Estimulazio goiztiarra

10:30etan: Joku heuristikoa

10:45etan: Ingelesa 2 urteko gelan

GOIZEKO IZARRA IKASTOLA

2019-2020 IKASTURTEA

Urtarrilaren 28tik
Otsailaren 8ra
**MATRIKULA
ZABALIK!!**

EUSKAL
IRAKASKUNTZA
PUBLIKOA
MUTRIKU

